

Rapport projekt Marina Besökcenter

- Förslag till etablering av ett större marint besökscenter i nordvästra Skåne

Oktober 2014

Projektgrupp: Daniel Åberg, Kristin Johansson samt Lene Hansson

Sammanfattning

Det är projektledningens intention att med denna rapport väcka intresse och engagemang hos intressenter och beslutsfattare, att ta initiativ till samarbete för att etablera ett permanent marint besökscenter i nordvästra Skåne. Intresset för havsfrågor ökar och det finns en tydlig trend att uppleva och utforska sin närmiljö. Men havet är idag okänt och otillgängligt för många. Genom att etablera mindre marina centra längs kusten vid Skälderviken samt ett större marint besökscenter i nordvästra Skåne skapas kapacitet och tillgänglighet, för att kunna visa och berätta om den havsmiljö som präglar vår kust, med dess unika flora och fauna. Ett marint besökscenter kan också visa, hur människor har levt och nu lever av och med havet, hur vår livsstil påverkar växter och djur under vattenytan och hur forskning och ny teknik kan användas, för att skapa positiva förändringar. Genom att visa och tillgängliggöra havsmiljön och dess arter tillsammans med det omkringliggande historiska landskapet och kulturmiljön, skapas ett ökat samförstånd med dess unika värden och resursmöjligheter för områdets småskaliga besöksnäring.

2012 startade projektet Marina Besökscenter i Nordvästra Skåne i syfte att undersöka intresse och förutsättningar att skapa ett större permanent marint besökscenter med placering i nordvästra Skåne. Två alternativa placeringar har lyfts fram i projektet: Ängelholm vid Klitterhus, i närhet till Rönneå och Skäldervikens hamn eller vid Höganäs hamn. Till besökscentert är tanken att koppla mindre marina informationscenters längs Kullaleden, som är en delled av Skåneleden mellan Höganäs, Kullen och Skälderviken.

Projektet Marina Besökscenter har väckt stort intresse hos allmänheten via media, utställningar, hos politiker och tjänstemän i Ängelholm och Höganäs kommuner. Projektet lyfter fram att det finns en möjlighet att etablera ett för södra Sverige unikt besöksmål, som året runt ska kunna erbjuda lärorika, roliga och trovärdiga upplevelser samt kunskapsförmedling med fokus på Kattegatt, Skälderviken och Öresund. Alla ska ha möjlighet att besöka marina Centrat; familjen, skolklassen, konferensbesökaren, studenter och forskare.

Rapporten presenterar bakgrunden till projektet Marina Besökscenter, en framtida nationell och regional bild av den svenska besöksnäringen kopplat till naturturism, förslag på ett marint besökscenters innehåll och verksamhet, förslag på placering samt ytterligare relevant information om projektet. Slutligen ”Vad händer efter projekt Marina Besökscenter?”

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Bakgrund	5
En framtida bild av besöksnäringen	7
Presentation av Marina Besökcenter - innehåll och verksamhet.....	8
Tumlare, ett unikt val och en unik val i det nordvästskånska havet.....	9
Akvarium.....	11
Utställningar	12
Forskning - havet ett ”nytt” forskningsområde och utbildningsplats.....	12
Skolutbildning om havs- och kustmiljö	14
Innovativa företag på Marina Besökcenter.....	15
Konferens och övernattning	16
Havsplanering.....	16
Liknande attraktioner i närheten av Ängelholm och Höganäs	17
Finansiering	19
Scenario intäktsposter till Marina Besökcenter.....	19
Kostnadsberäkning nybyggnation av Marina Besökcenter, mm.....	20
Kostnadsberäkning övrig inredning	20
Kostnadsberäkning av administrativ drift	20
Kostnadsberäkning drift av djur	21
Utredning gällande placering av Marina Besökcenter	22

Modellen ”Snäckan”	22
Alternativa placeringar av Marina Besökcenter	23
Placeringsförslag Ängelholm	23
Placeringsförslag Höganäs	24
Översiktlig analys av placering av Marina Besökcenter	24
Tumlarbassäng och akvarium.....	30
Vatten till bassäng och akvarier	30
Analys.....	31
Rekommenderade frågeställningar att besvaras och ytterligare utredas	34
Finansieringsmöjligheter	35
EU-stöd.....	35
Nationella och regionala stöd.....	36
Att göra en EU ansökan och rapportera	36
Att tänka på när man gör ansökningar gällande EU-medel	37
När det är dags att ansöka	37
Vad händer efter projekt Marina Besökcenter?.....	38
Referenser.....	39

Inledning

Projekt Marina Besökcenter har pågått under perioden 2012-10-11 – 2014-12-31. Projektet innehåller två syften: att skapa mindre permanenta marina centers/nerladdningstationer längs med Kullaleden, en delled av Skåneleden. Dessa mindre marina centra ska upplysa och inspirera besökaren till vidare utforskning utav närområdets utbud utav natur- och kultur upplevelser på ett lustfyllt och välkomnande sätt och bidra till att utveckla den lokala besöksnäringen. Centren ska använda den nyaste digitala tekniken där informationen återges i t.ex. mobiltelefoner. Det andra syftet har varit att ta fram en modell för ett större permanent marint besökscenter med tumlarbassäng, akvarier, plats för företag, forskning och utbildning samt fastslå den geografiska placeringen av centrat. Målet med de mindre och det större marina centrat är att för turister, lokalbefolkning, utbildningsorganisationer och näringsliv öppna upp för de värden som finns i naturen och för upplevelser. En etablering av centren ska öka kunskapen om havsmiljön, det historiska landskapet och den kultur som här finns och om hållbar utveckling. Centren ska också bidra till samverkan som ska kunna stärka näringsliv och forskning i syfte att lyfta nya innovationer och aktiviteter kopplade till havet.

Bakgrund

Projektet Marina Besökcenter har utgått från tidigare genomförda förstudier i Ängelholm och Höganäs: Upplevelsecenter hav, Marina center och Pilotprojekt 2011 och Marina center 2012. De två första projekten har finansierats av det svenska landsbygdsprogrammet genom Leader Skåne Nordväst Norra och Leader Skåne Nordväst Södra. Pilotprojekt Marina Center finansierades utav landsbygdsprogrammet, Länsstyrelsen Skåne, Höganäs och Ängelholms kommuner samt Naturskyddsföreningen i Ängelholm. Detta projekt, Marina Besökcenter har finansierats av Det svenska landsbygdsprogrammet, Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne via deras miljövårdsfond samt Höganäs och Ängelholms kommuner.

Under förstudieperioden och även under detta projekt placerade projektledaren och medarbetare ut tillfälliga mindre bemannade marina utställningar i Skäldervikens och Höganäs hamnar (Upplevelsecenter hav). Intresset för utställningarna och dess aktiviteter var stort och besöktes under somrarna 2012 och 2013 av cirka 6000 besökare. Med anledningen av de lyckade utställningarna och det ökade intresset för marin miljö gick projektledaren vidare i projektet Marina Besökcenter och skapade flera mindre permanenta marina informationscentra längs en av Skåneledens delleder, Kullaleden. Dessa centra består utav 14 st över leden utspridda brickor med marin fokus kopplade till en nyutvecklad app och en faktisk byggnation som tillsammans ger en bredd från digitala lösningar till skyltar till utställningar. Vid Kullabergs spets uppgraderades i detta projekt även dykleden som är en lättillgänglig snorkelled med fina intressanta pedagogiska skyltar i hållbart miljövänligt material. Leden har redan använts flitigt av elever via naturums skolaktiviteter. Närheten till Kullaberg och naturum medför mycket goda förutsättningar för ett brett och utvecklande samarbete.

I projekt Marina Besökcenter har också projektledningen undersökt intresset för att etablera ett större permanent marint besökscentra i området, med en för södra Sverige unik anläggning med tumlarbassäng och arkvarier. Till centrat ska flera verksamheter kunna knytas, bland annat studie- och forskarcentra, utställningar, konferensmöjligheter, ett unikt gästrum i anslutning till tumlarbassängen, samt möjlighet för innovativa företag att hyra verksamhetslokaler. Kullabergs naturrum som invigdes våren 2012, visar att även mindre företag inom turism som etablerat sina verksamheter intill naturum har fått goda resultat. Därför ska denna möjlighet också ges vid det större permanenta marina besökscentrat. Två alternativa placeringar är intressanta: i Ängelholm i nära anslutning vid Klitterhus, i närhet till Rönneå och Skäldervikens hamn eller vid Höganäs hamn.

En framtida bild av besöksnäringen

Konkurrensen om besöksnäringen är stor och kreativa idéer utgör hårdvaluta. Fokus ligger på utveckling och tillväxt. Inom besöksnäringen förmedlas upplevelser och tjänster, vilket för många kommuner är en viktig källa för tillväxt. När välstånd och resande ökar, är tillgänglighet och relationsrelaterad marknadsföring viktiga framgångsfaktorer. Framtagna trender visar ett starkt intresse för genuina och kvalitativa upplevelser, ökat miljöfokus, tematiska, nischade och aktiva upplevelser, naturturism och Eko-fokus. Högst av dessa är genuina upplevelser.

2010 lanserades en nationell strategi för svensk besöksnäring. Visionen för strategin är att med fokus på hållbarhet, ska svensk besöksnäring fördubblas på tio år och 2020 är besöksnäringen Sveriges nya basnäring. Sverige associeras starkt till natur och kreativitet, det ses som två sidor av landets personligheter och bildar bas för strategins positionsteman och erbjudanden. 2013 uppnådde besöksnäringen en omsättning på 284 miljarder kronor, varav exportvärdet var 105,7 miljarder. Totalt sysselsatta var 173 000 personer (Tillväxtverket). Under hösten 2014 genomfördes en kartläggning för en tematisk outdoor-destination i Blekinge, östra Skåne och Bornholm (Förstudie South Baltic Outdoor) för att se möjligheterna att tillsammans utveckla besöksnäringen inom hållbar aktivitetsbaserad naturturism, med fokus på upplevelser nära kust, sjö, hav och öar. Denna undersökning fokuserade helt på målgrupper i Tyskland, Danmark, Nederländerna och Polen, då naturupplevelser är en avgörande reseanledning i dessa länder. Sammanfattningsvis kunde man konstatera att det finns en stor marknadspotential. En grov uppskattning är 150 – 200 miljoner kronor per år, baserat på hur utländska besökare tidigare har spenderat sina reskassor.

Hösten 2012 lanserade Tourism in Skåne en strategi för att stimulera utvecklingen av Skånsk besöksnäring. Den visionära målbilden är att Skåne ska vara en av Sveriges två mest besökta destinationer 2020. Familjen Helsingborg, där Ängelholm och Höganäs kommuner ingår, ska vara en region som lockar hela året (Näringslivet i Helsingborg 2014). I Förstudien Exportmogen besöksdestination (Ulrika Forsgren Högman, Artcom, oktober 2012), beskrivs naturen som den yttersta konkurrensfördelen och havet lyfts fram som en utvecklingsmöjlighet. Projekt Marina Center lyfts också fram i förstudien. I EU:s strategi för blå tillväxt har kust- och havsturismen pekats ut som ett viktigt område som kan främja ett smart, hållbart och inkluderande Europa. Turismen är den största marina sektorn sett till bruttoföreläggingsvärde och sysselsättning och väntas öka med 2–3 procent fram till 2020.

Presentation av Marina Besökcenter - innehåll och verksamhet

”Det marina besökscentert med framförallt utställning, en tumlarbassäng och akvarier ska visa våra marina miljöer och dess arter i Kattegatt, Skälderviken och Öresund. Den marina forskningen om havets miljöstatus ska på ett attraktivt och spännande sätt visualiseras för besökare. Utställningar ska på ett inspirerande sätt lyfta fram områdets natur- och kulturvärden, som spelat roll för utvecklingen och gett liv åt de människor som dragit nytta av vad havet har gett och varit med och skapat det samhälle vi lever i idag.”(Daniel Åberg, projektledare),

Tumlare, ett unikt val och en unik val i det nordvästskånska havet

Större däggdjur från den svenska faunan finns i parker för att allmänheten ska få se och lära sig mer om dem, men inte tumlaren, vår enda val. Det som kommer att präglade Marina Besökcenter är möjligheten att både på sikt och på nära håll se tumlare. De flesta tumlare i svenska farvatten uppehåller sig utmed den svenska västkusten. I området norra Öresund, och södra Kattegatt ser vi dem oftare nära kusten än i övriga områden och det är också därför vi här har tumlarsafaris med mycket lyckade turer. Länsstyrelsens inventering av Skälderviken 2011 visar att runt om Kullaberg finns tumlare året om. Till skillnad mot delfinerna är tumlaren mer stillsam och skygg. Därför är det få människor som någon gång sett dessa unika djur. Tumlarna är den enda valart som föder sina ungar i svenska vatten. Skälderviken utgör troligen barnkammare då man ser hona och till och med kalv här.

Tumlare ses idag som en raritet. Det är Sveriges enda val. På grund av flera mänskliga faktorer har det totala antalet tumlare minskat och arten riskerar på sikt att försvinna från vissa havsområden, speciellt Östersjön som har en egen population. För att öka kunskapen om arten och med förhoppning att tumlaren ska få vara kvar i vår fauna i framtiden, har Naturvårdsverket och Fiskeriverket upprättat ett åtgärdsprogram. I åtgärdsprogrammet är ökad kunskap och forskning om arten en stor och viktig del.

På Marina Besökcenter ska det bedrivas forskning för att öka kunskapen om arten och därmed skapa hållbara vilda bestånd i Europa. Genom att ha tumlare på Besökcenter för uppvisning så ökar även kunskapen och förståelsen hos allmänheten. Besökarna kan se djuren röra sig i vattnet genom de stora fönstren inifrån byggnaden och från läktaren ovanför bassängen, kan de följa en uppvisning där forskare och djurskötare visar hur man tränar och arbetar med djuren.

Att anskaffa tumlare till Marina Besökcenter kommer troligen vara en av de större utmaningarna. Det handlar om tumlare som av någon anledning inte kan leva i det vilda, t.ex. kalvar som föds i hägn eller vilda skadade djur som behandlats men inte klarar av att släppas ut igen. Det hägn som idag finns närmast oss är Fjord & Bält, Kardeminde i Danmark. Här har man tre vuxna djur var av en är född i hägnet. Tillstånd finns för fyra djur och man kommer därför inte att vilja lämna bort något djur, även om man inom kort får en ny kalv.

I Holland på Harderwijk Dolfinarium har man idag endast tumlare som är honor då man lånat ut hanarna till Ecomare på Texel i Holland. På Harderwijk Dolfinarium har man den största kunskapen i Europa när det gäller tumlare i fångenskap. Samtal har förts med veterinärerna och parkens kuratorn, om att på projektledningens förfrågan föra ihop tumlare igen, så att det kan bli kalvar till Marina Besökcenter. På Harderwijk ser man detta som mycket genomförbart, men frågan om att föra djur ut ur landet måste hanteras och beslutas på myndighetsnivå. Naturvårdsverket och Jordbruksverket i Sverige är de parter som måste ställa fråga till motsvarande myndigheter i Holland.

I anknytning till Harderwijk Dolfinarium ligger även SOS Delfin som är ett räddningscenter för strandade delfiner och tumlare. När man här bedömer att man inte kan släppa ut ett djur i det fria igen, så har man ofta problem att finna en park som tar emot dem. Här ser man det också som ett bra alternativ att skicka djur till oss men åter igen ligger frågan på myndighetsnivå för att definitivt få svar på att det är genomförbart. Djur som kommer från ett räddningscenter är lämpliga djur att visa upp och undervisa besökare om. Då man i Sverige endast får hålla tumlare i fångenskap, då man bedriver forskning som gynnar den vilda arten andra arten till bestånden, så är räddade djur inte bra som forskningsdjur, därför att det finns en anledning till att de inte klarar sig i vilt tillstånd.

Så lösningen är 2 - 3 djur födda i djurpark och 2 djur från räddningscentrat. Då man inte vet när dessa djur kan bli aktuella så bör Marina Besökcentra inledningsvis starta med knubbsäl i bassängerna. Knubbsäl är ett mycket trevligt marint däggdjur som är betydligt enklare att handha och sköta. Detta skulle innebära en smidig start för Besökcenter då det ges möjlighet att testa anläggningen för att eventuellt göra

justeringar innan tumlarna kommer, vilket är ett betydligt känsligare djur. Valet, om man sedan vill fortsätta med tumlare och säl, i olika bassänger, eller om sälarna ska flytta ut igen får diskuteras och i så fall samrådas med andra djurparker.

När det handlar om att ha valar i fångenskap ska man räkna med djurrättsaktivister. Det är av största vikt att man tidigt i planeringen och i utförande är tydlig med att informera om varför dessa djur i fångenskap hjälper de vilda djuren, hur dessa ambassadörer är viktiga för att belysa vikten av friska hav och hållbart nyttjande av havens resurser.

Akvarium

I Marina Besökcenter ska finnas avsatt 300 kvadratmeter till akvarier. Här kommer det att finnas ett 15-tal saltvattenakvarium i varierande volymer med djur från våra svenska hav. Totala vattenvolymen för akvarierna är beräknad till 500 000 liter vatten.

Besökarna guidas genom akvariet ”från Skäldervikens grunda badstrand via ålgräsängar och tångskogar ut till Kullabergs klippor och Kattegatts djupa lerbottnar”. Det är olika biotopakvarier som visar den stora variationen av olika miljöer som finns under havsytan med de arter som är knutna till dessa. Andra akvarier kommer att vara mindre, så kallade temaakvarier. Dessa visar spännande och intressanta detaljer t.ex. ”Blåmusselbankar”, ”Koralldjurens värld” och ”Så här lever havskräftan”. Allt som visas i akvarierna är lokalt anknutna djur som lever i Kattegatt och i Öresund. Artrikedomen är stor i detta område då Kullaberg är en mindre kopia av norra Bohuslän där den marina artrikedomen är som störst i Sverige.

Ett så kallat klappakvarium där besökarna själva kan få sticka ner händerna för att komma riktigt nära vissa av djuren kommer också att finnas. Det är en kittlande känsla att känna anemonens fångstarmar suga tag i fingrarna, eller att prova hålla en stor krabba utan att bli knipen. Här ska också finnas kunnig personal som informerar och vägleder besökarna då de interagerar med havsdjuren. Livet i havet är okänt för de flesta och i denna värld som täcker över 70 % av jordens yta finns det alltid något som fångar vårt intresse.

Ett marint besökscenter i Ängelholm kommer ligga mycket nära Rönneå och här skulle man definitivt även kunna ha akvarier med dess djur och växter. Rönneå har ett mycket stort avrinningsområde och är ett lek- och uppväxtområde för Atlantlax. Mycket arbete utförs av de lokala sportfiskarna för att göra detta fiskevatten ännu bättre.

Utställningar

Marina Besökscenter ska erbjuda utställningar där havet på olika sätt visualiseras för besökarna. Även områdets omkringliggande kulturhistoria ska lyftas fram. Ett exempel är båtbyggartraditioner. Genom fasta och tidsbegränsade utställningar på Centrat ska det förflutna kopplas till framtiden och naturen till kulturen. Hur människor har levt av och med havet, hur livsstilen har påverkat växter och djur under vattenytan och hur ny teknik kan användas för att skapa positiva förändringar. Även forskningsresultat ska visas fram.

Forskning - havet ett "nytt" forskningsområde och utbildningsplats

Havet täcker 71 % av jordens yta och tillgodoser mänskliga behov som mat och energi. Havet och vattnet kring kustområdena utgör också en oumbärlig resurs som skapar stora och växande möjligheter för forskning och företag. Samtidigt finns miljöutmaningar som allvarliga hot mot naturens ekosystem, vår välfärd och framtid. Det innebär att vi behöver omsätta vår kunskap, kompetens och erfarenheter till nya och bättre lösningar – vi behöver bli mer innovativa. Och forskningen är även viktig för att kunna göra strategiska val utifrån kännedom om orsak och verkan.

De fältstationer som idag används av universiteten är Sven Lovén Centruns Tjärnö Marinbiologiska och Kristinebergs, som även har studentrum och matsal. Dessa två ligger cirka 20-30 mil från universitetet i Göteborg och med relativt dåliga kommunikationer. Samma förutsättningar gäller för Stockholms Universitets fältstation, Klubban, Fiskebäckskil som också ligger på Västkusten.

Marina Besökcenter kan utgöra en fältstation för forskare och universitetsstudenter. Här kan forskare bygga upp sina försök, både inomhus och utomhus samt i fält dvs. i Öresunds, Skäldervikens och Kattegatts vatten. Till Centrat bör finnas en båt som tar cirka 4-8 personer samt utrustning som ska användas i fältarbetet. På Centrat ska även finnas ett laboratorium för ändamålen. Universitetet och de forskare som använder sig av lokalerna står för egen utrustning. Förutom forskare och examensarbetare har universitetet möjlighet att hålla fältkurser för studenter. Övernattningsmöjligheter för forskare och lärare finns i närheten till Besökcenter, oavsett placering. En av deltagarna i projektet Marina besökscenter, marinbiolog Kristin Johansson, träffade hösten 2013, FD docent Per Carlsson, universitetslektor på Akvatisk ekologi vid Lunds Universitet samt doktorand Kim Berndt, då de hade fältstudier i Skälderviken tillsammans med ett 15-tal studenter. Dessa övernattade på Magnarps Vandrarhem, åkte ut med egen båt och gjorde sina fältstudier under tre dagar. Fältstudierna kombinerades med en tur i Öresund med miljöforskningsfartyget R/V Sabella i Helsingborg.

Vid Kullaberg genomförs under 2014 ett forskningsprojekt kopplat till tumlare. Via en undervattenstation som utvecklats och tagits fram i detta projekt kan man nu permanent lyssna på passerande tumlare och båtar. Ljud är en av de forskningar som görs kring havet. Öresund är ett av de mest trafikerade områdena i världen och man vill veta hur ljud påverkar tumlare. Ljuden återges live på Kullabergs naturum och kan också höras via Kullaledens appen som utvecklas i detta projekt. Man kan dessutom rapportera direkt till artportalen via appen om man ser en tumlare. Detta är helt unikt i världen.

Marina Besökcenter vill med en tumlarbassäng förmedla en kunskap om själva arten och en möjlighet att besöka och uppleva denna unika art. Till Besökcenter ska därför kopplas en forskartjänst, vilket är en förutsättning för att få hålla tumlare (ref. Jordbruksverket). Närmaste marina besöksmål med tumlare, och det hitintills enda i Norden, finns på Fjord & Bält på Fyn i Danmark.

Lunds Universitet erbjuder kurser i marinbiologi. Marinbiolog Kristin Johansson har varit i kontakt med Professor Olov Sterner, rektor för naturvetenskapliga fakulteten och Professor Christer Brönmark, rektor för Akvatisk ekologi, båda vid Lunds Universitet. Eftersom Universitetet inte har tillgång till en ordentlig anläggning med saltvattensakvarier och dylikt, ges man inte tillgång till forskningsmedel. Det finns därför ett

intresse för att samverka med ett marint besökscenter och Universitetet vill satsa på marinbiologi, så som man gjorde då man öppnade upp på Campus i Helsingborg i början av år 2000. Beslut krävs dock på ett högre plan. Man tror att just tumlarna lockar även utländska forskare, därför att tumlarna kommer att finnas både i bassäng och i vilt tillstånd. I nordvästra Skåne har vi goda kommunikationer till Lund, Malmö och Halmstad, där utbildning ges.

Ett baserat forskningscentra vid Marina Besökscenter ger också möjlighet till samarbeten med andra omkring liggande forskningscentra. Ett av dessa är Köpenhamns Universitet som via ett mindre laboratorium i Helsingör, bedriver forskning i Öresund. Ett annat är Marint Centrum i Simrishamn som riktar sin verksamhet mot Östersjön och intill liggande länder, speciellt vad gäller miljöfrågor. I Karlskrona och Lysekil driver SLU forskningsstationer.

Skolutbildning om havs- och kustmiljö

Marina Besökscenter ska erbjuda omkring liggande kommuners grundskolor och gymnasieskolor kurser i flora och fauna i och kring havet och om hur vi människor kan använda och påverka havet i en för mänskligheten hållbar riktning. Marina Besökscenter ska sjuda av kunskap och innovation! Vi erbjuder upplevelsebaserad inläring både inne på Centrat och ute i närmiljön. Centrat ska utvecklas ständigt genom sina företag, forskning och utbildning!

Sedan 2004 utbildar en av projektets medarbetare, marinbiolog Kristin Johansson, grundskole- och gymnasieelever i marin miljö, bland annat via miljöforskningsfartyget R/V Sabella i Öresund samt i form av ”strandskola”, för de yngre eleverna. Kristin utbildar också Östersjöambassadörer och har under flera år utbildat aspiranter hos Kustbevakningen.

Om intresse finns så kan Centrat utgöra en plattform för gymnasieskolan i Ängelholm att utöka sitt utbud med ett marinbiologiskt naturprogram.

Innovativa företag på Marina Besökscenter

Regeringens ambition är att Sverige ska vara ett grönt föregångsland. Även om klimat- och miljöutmaningen kan ses som vår tids största hot, så är det också en möjlighet att skapa nya företag och jobb och bidra till en hållbar miljö. EU offentliggjorde 2006 sin roll och sitt ledarskap när det gäller havsfrågor och menar att havspolitikerna ska syfta till havsnäringslivet som är innovativa och konkurrenskraftiga och som tar hänsyn till miljön. Förutom havsnäringslivet behandlades livskvaliteten i kustområdena. Mellan 3 och 5 % av EU:s bruttonationalinkomst härrör från sektorer som är beroende av havet. Några av dessa är turism i kustområdena, förnybar energi, marinteknologiska tjänster och hamntjänster. (En grönbok om framtida havspolitik, Europa – sammanfattningen om EU lagstiftningen).

Runt om i världen görs stora investeringar inom områden kopplade till havet. Genom innovationer utvecklas lösningar inom områden som befinner sig i utveckling, t.ex. inom energi, klimat och vattenrening och som gynnar hållbar utveckling. Nya energikällor bidrar också till kampen mot klimatförändringar. Detta öppnar stora möjligheter för svenska lösningar och svenskt näringsliv att matcha behov och efterfrågan för en hållbar tillväxt, utveckling och jobbskapande i Sverige och globalt.

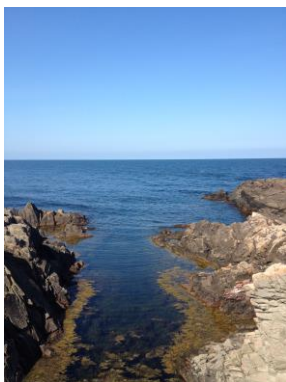
God havs- och vattenmiljö är viktig för Skånes utveckling på flera sätt. Havsmiljöfrågorna i Skåne utgör vid sidan om klimat och energi, ett starkt utvecklingsområde. (Del 1 Miljöstrategiskt program för Region Skåne 2011-2016). Region Skåne är tillsammans med Ängelholm och Höganäs kommuner medfinansierare i projektet Marina Besökscenter. Ett av projektets syften är att erbjuda lokaliteter för innovativa företag. Forskare med anknytning till Marina besökscentret har en möjlighet att stödja kunskapsbehovet hos företagen. Ett flertal intressanta verksamhetsområden finns, bland annat fiske, skapa bättre vattenmiljö, miljöteknik, förnyelsebar energi. Centrat ger en möjlighet att bidra till att knyta ihop aktörer som kan ha nytta av varandra, förbättra kunskapsutbytet och visa fram resultat av innovationerna via utställningar.

Konferens och övernattnig

Strax intill den tänkta placeringen av Marina Besökcenter i Skälderviken finns Klitterhus samt Klitterbyn, både med hotell-, konferens- och restaurangverksamhet. Den i Marina besökscentret erbjudna konferenslokalen och unika övernattningsrummet med stora glasfönster till tumlarakvariet, ska erbjudas i ett samarbete med båda aktörerna som ska kunna ombesörja bokningar.

Havsplanering

Havsplanering är ett område som uppmärksammas mer och mer och flera kustkommuner håller på att ta fram nya översiktsplaner där havsområdet är involverat. Sverige kommer att ha tre havsplaner: för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Gränsen mellan Östersjön och Västerhavet går vid Kullaberg. Havsplanerna kommer att tas fram av Havs- och Vattenmyndigheten tillsammans med länsstyrelserna i samråd med kustkommunerna. I takt med att haven tas i anspråk för vindkraft, vågkraft, fiskeriverksamheter och transporter ökar behovet av planering.

Havsplanering på nationell, regional och lokal nivå är ett sätt att hållbart använda havets resurser. Med översiktsplanen ska kustkommuner planera ända ut till den ekonomiska zonen. Marina Besökcenter vill här utgöra en plattform med att ställa lokaliteter till förfogande för omkringliggande kommuner som önskar samordna sina verksamheter.

Samarbete med övriga tre noder i Skåne

I Skåne finns i dagsläget 3 intressanta ”noder” som lyfter fram havsmiljön som en potential för besöksnäring, innovation och kunskap. Dessa är, Sea-U i Malmö, Vattenriket i Kristianstad samt Marint Centrum i Simrishamn. I den nordvästra delen av Skåne finns potential för en fjärde ”nod” som binder samman Skånes havskuster, dvs. Marina Besökcenter.

Representanter för de tre befintliga noderna samt projektledningen för Marina Besökcenter, träffades för första gången i april 2014. Mötet blev en uppstart för ett framtida samarbete och följande utveckling- och samarbetsfrågor har lyfts fram:

- Miljöövervakning: verka för att få till en mer omfattande miljöövervakning ur ett större systemperspektiv. Vilka roller kan de fyra noderna spela i den dagliga övervakningen? Direkta mätsonder (salthalt, strömmar, temperatur, ljud, kamera) med löpande övervakning. Förslag: LU dataansvarig, med tekniska lösningar i varje nod för att visas upp på respektive centrum. Detta utgör även ett underlag till havsplanering på regional och lokal nivå. SMHI är en möjlig samarbetspartner.
- Besöksverksamhet och folkbildningsuppdrag, pedagogiskt program. Presentation av miljöövervakningsdata. Utveckling av besöksnäring längs kusten, t.ex. besöksmål för kryssningsfartyg till Malmö (under 2013 kom 12 kom till Malmö med 700 passagerare per båt). Apputveckling, augmented reality, QR-koder, biologiska sensorer/miljöövervakningsdata, marin skyltning – pärlband längs hela kusten.

Liknande attraktioner i närheten av Ängelholm och Höganäs

Projektledningen har också vägt in liknande attraktioner där de besökande målgrupperna är de samma och där besöksmålet ligger inom ett avstånd på cirka 1- 2 timmar från Ängelholm, alternativt Höganäs. Vad som skiljer verksamheterna från Marina Besökcenter är framför allt möjligheten att se och uppleva tumlare, forskningsverksamhet, samt möjligheten för näringsidkare med koppling till havet att etablera sig på centrat.

Attraktionerna är:

Tropikariet, Helsingborg, med cirka 100 000 besökare per år. På Tropikariet får man lära sig om exotiska djur och uppleva deras livsmiljöer. Här lyfter man fram regnskogar från Sydamerika och Afrika. Här ges barn och vuxna möjlighet till upplevelser av olika slag, t.ex. att klappa och mata djur, bl.a. ormar och krokodiler.

Öresundsakvariet i Helsingör (Köpenhamns universitet) förmedlar på ett pedagogiskt sätt Öresunds karaterisiska marina miljöer och den flora och fauna som lever där. I saltvattenakvarium finns bl.a. hajar och bläckfiskar m.fl. Flora och fauna från Öresund och Kattegatt samt danska fjordar lyfts fram. Här läggs vikt vid att förmedla kunskap om i synnerhet danska inhemska arter. Öresundsakvariet erbjuder också fältundersökning (ex. snorkling), temaundervisning (ex. röra vid levande havsdjur), laboratorieundersökning (ex. fiskdisektion) och föredrag (ex. om hajar i nordiska havsvatten).

Den Blå Planet, Kastrup, Köpenhamn öppnade våren 2013. Nordeuropas största akvarium med över 20 000 djur och 7 miljoner liter vatten. Utfordring och presentationer varje dag. Pirayor, dissekering, barnteater, kunskapsförmedling, berättelser.

Malmö museer - Akvariet, Malmö. Har nu stängt då man håller på att renovera och bygga nytt för 46 miljoner kronor. Det nya Akvariet blir mer än dubbelt så stort och kommer att visa en mångfald av djur, såväl Nemo och hans vänner från korallreven som fiskar utan ögon och giftormen med världens längsta huggtänder. Dessutom satsar man på inhemska fiskarter.

Universeum, Göteborg. Nordens största Science Center med nära 500 000 besökare om året. Uppdraget är att positivt påverka barn och ungdomars attityd till naturvetenskap, teknik och matematik. På de sju våningarna upplever du tropisk regnskog, jättelika akvarier spännande experiment.

Sjöfartsmuseet- Akvariet, Göteborg. Akvariet har idag en yta på 280 kvm och c:a 200 000 besökare per år. Akvariet ska nu byggas ut för 80 miljoner kr till en yta på över 400 kvm. Här har man både nordiska och tropiska arter.

Finansiering

Scenario intäktsposter till Marina Besökcenter

Investeringen av Marina Besökcenter bör utgöras av EU-medel, regionala och nationella medel samt från medfinansierare, d.v.s. intresserade större bolag, som dels ser affärsmöjligheter men också kan se en vinst i att relatera egen verksamhet och grundläggande värderingar till ett marint besökscenter.

Intäkter ska täcka centrats årliga personal- och driftskostnader. Scenario entréavgifter: Vuxen 110 kr, barn 3 – 12 år, 55 kr, inledningsvis 100 000 besökare ($50\,000 \text{ personer} \times 55 = 2\,750\,000 + 50\,000 \text{ personer} \times 110 = 5\,500\,000 \text{ kr} = 8\,250\,000$).

I övrigt: Intäkter från skolor (studiebesök, strandskola sommar) samt utarrderingen av café, souvenirshop, turisbyrå, konferenser, ett exklusivt rum för övernattnig med glasfönster mot tumlarbassängen.

Marina Besökcenter vill erbjuda företagare en plats där dessa kan växa. Tjänster som pedagogisk verksamhet, tumlarsafari, fågelskådning, snorkelsafari, kajakuthyrning utgör ett intressant komplement. Centrat ska därmed skapa möjligheter och bidra tillbaka till den lokala näringen. Synergieffekter kan skapas mellan centrat och företagen genom ett utbyte av tjänster: företagare som vill hyra in sin verksamhet, ska kunna bidra med tjänster till Marina Besökcenter. En avtalad del av företagens intäkter går till centrat.

Kontorslandskap (ca 50 kvm) med möjligheter till inkubatorverksamhet hyrs ut.

Kostnadsberäkning nybyggnation av Marina Besökcenter, mm.

Var god se bilaga från COWI AB 2014-06-17. COWI AB beräknar nybyggnationskostnaden till cirka 48,6 miljoner kronor exkl. moms. Denna kostnad är utan byggnation av tumlarbassäng och innehåll i akvarieavdelning. Driftkostnader per år beräknas av COWI till 850 000 kr. För denna siffra har man även tagit hjälp av Den Blå Planetens driftkostnadsberäkningar.

Offertförfrågan avseende kostnads kalkyl för byggnation av tumlarbassäng med tillhörande tekniskutrustning och byggnation av akvarier samt driftkostnader för dessa två, har sänts iväg i oktober 2014 och ska besvaras senast 9/11. Kostnads kalkylen ska vara inlämnad den 21/12 2014 och kommer då att utgöra en komplettering till denna rapport.

Till de större investeringarna utöver fysisk byggnad och omgivning tillkommer poster som fiber/bredband, skåpbil samt mindre båt.

Kostnadsberäkning övrig inredning

Beräkning av kostnader för lös inredning har inte tagits fram i projektet.

Kostnadsberäkning av administrativ drift

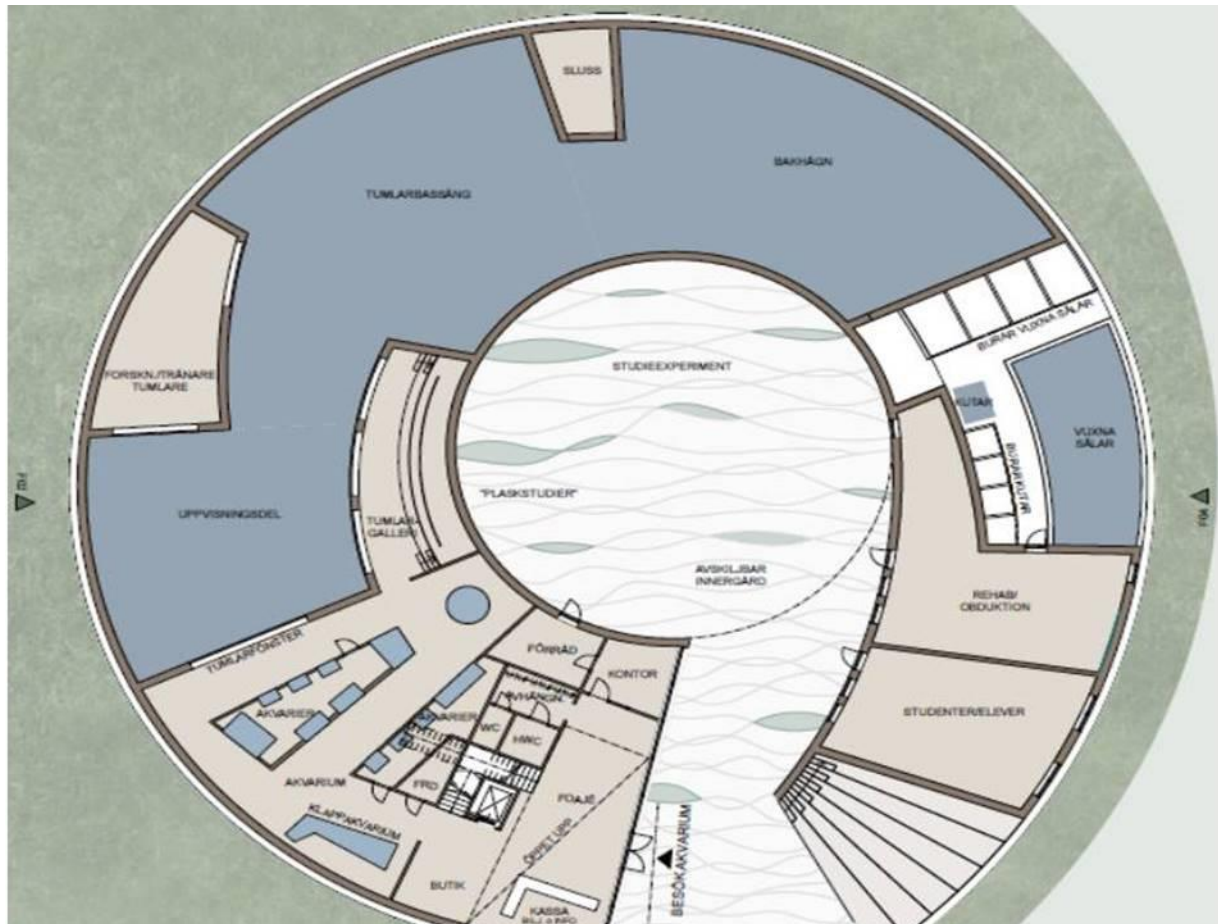
Beräkning av kostnader för administrativ drift har inte tagits fram i projektet. Personal ska omfatta 1 verksamhetsansvarig, 5 djurskötare, samt 50 % administration. Vaktmästartjänst samt städ köps enligt behov. Tjänster som forskaransvarig för tumlare och övriga forskartjänster står universiteten för.

Kostnadsberäkning drift av djur

Slutlig beräkning av kostnader för drift av djur har inte tagits fram i projektet. Drift innefattar foder, mediciner och blodprover. Veterinärtjänst köps in minst 4 ggr per år från Holland eller Kolmården. Zoolog minst 2 ggr per år från Kolmården. Uppgifter har införskaffats från Fjord & Bält i Danmark där man har tre tumlare och tre sälar. Här uppgår veterinärkostnader till drygt 200 000 kr/år och foderkostnader till 180 000kr/år.

Utredning gällande placering av Marina Besökcenter

Modellen "Snäckan"

Uppdraget att utforma en modell för Marina Besökcenter gick till Möller Arkitekter i Ängelholm som i maj 2013 presenterade modellen "Snäckan". Modellen har stått på Naturum Kullaberg under invigningen av Kullaleden i juni 2013 och vid Upplevelsecentrat i Skälderviken under somrarna 2013 till 2014. Den har också presenterats i media och för politikerledningen vid Ängelholms och Höganäs kommuner. Intresset har varit mycket stort.

Alternativa placeringar av Marina Besökcenter

Det finns ett stort intresse för etablering av ett marint besökscenter från både Ängelholms och Höganäs kommuner. Ett Marina Besökcenter har ett mycket stort attraktionsvärde som turistdestination och bidrar på olika sätt till samhällets utveckling genom att öka kunskapen och förståelsen för havets värden och genom de samarbeten som centralt ska bidra till i form av utbildning, forskning, näringar och genom att bli en av fyra viktiga ”havs-noder” i Skåne tillsammans med Vattenriket i Kristianstad, Sea-U i Malmö och Simrishamn Marint Centrum.

Skåneledens delled Kullaleden, där de mindre marina informationscentren har placerats ut, passerar både Höganäs och Skäldervikens kuster. I båda orterna finns delleder som ska ingå tillsammans med ett flertal skånska vandringsleder i det stora vandringseventet Eurorando i september 2016. Genom detta event förväntas cirka 5000 - 7000 besökare till Skåne från framför allt Europa. Kullaleden blev 2013 utvald till en av Europas tre bästa vandringsleder.

Placeringsförslag Ängelholm

Placering strax nedanför Klitterhus mot Rönneå alternativt vid Skäldervikens hamn.

Ängelholm och Skälderviken är belägna mellan natursköna Kullaberg, Bjärehalvön och Hallandsåsen. Staden har ett strategiskt geografiskt läge intill E6:an och Ängelholm-Helsingborg Airport (10 minuter). Till Skälderviken tar det cirka 20 minuter med bil från Helsingborg. Närmaste tågstation, Ängelholms centralort, ca 10 minuter med stadsbuss. Ny pågatågstation är planerad strax intill Skälderviken.

Ängelholm är en mycket populär ”sommarstad”. I kommunen finns 18 boendeanläggningar med ca 1400 bäddar, förutom B & B, privata rum och stugor. Flera av dessa är medlemmar i Ängelholms Näringsliv AB och finns därmed i Ängelholmsguiden. Ängelholms Hembygdspark med ca 300 000 besökare per år, Sveriges Järnvägmuseum, Flygmuséet med respektive 47 000 och 20 000 besökare per år samt den Internationella

matmarknaden utgör de största attraktionerna bland flertalet andra. Alla attraktioner, som beskrivs av Ängelholms Näringsliv/Turism är, förutom Turistbåten Laxen från Ängelholms centralort som angör Skäldervikens hamns, fysiskt kopplade till staden och närliggande områden.

Placeringsförslag Höganäs

Höganäs: vid hamnområdet.

Höganäs befinner sig mitt uppe i förvandlingen från det gamla gruvsamhället, via bruksorten med det dominerande Höganäs AB, till något nytt och ännu inte klart definierat. Höganäs har också ett strategiskt läge längst norrut i sundet. Det finns en fantastisk natur intill Kullaberg, men själva centralorten saknar till stor del egen dragningskraft. Orten lockade 2012 ca 500 000 besökare. Ett stort populärt outlet-område finns i utkanten av staden. I Höganäs finns också museum med konst- och keramikutställningar samt närhet till Krapperup slott. Kullaleden, certifierad av ERA (European Ramblers' Association) passerar i direkt anslutning längs kusten och hamnen. Många av besökarna till Höganäs är barnfamiljer samt danska och tyska besökare. Idylliska byar, fiskehamnar och vingårdar finns i närheten. Hotell finns centralt samt vandrarhem och Bed & Breakfast inom rimligt avstånd Höganäs kommun är porten till sundet och det närliggande Höganäs AB har ett eget miljöarbete, där man på olika områden breddar sin produktion inom ny miljöteknik, samtidigt som man kraftigt ökar produktionen av det traditionella järnpulvret. Höganäs har historisk en gammal båtbyggertradition som är värd att lyfta fram ur kulturhistoriskt intresse.

Översiktlig analys av placering av Marina Besökcenter

(Utdrag från: WSP - PM Slutrapport- Utredningar kring etablering av Marina Besökcenter)

Med beaktande av regler gällande 3-metersnivå, strandskydd, bygglov, detaljplan och havsnivåhöjningar.

Kända omständigheter

Plats för byggnation av ett marint besökscenter diskuteras på tre olika ställen:

1. Ängelholm: vid stora grusparkeringen mellan Klitterhus och Rönne å. Ligger ca 18 meter från Rönne å och ca 160 meter från strandkanten (Skälderviken). Ligger på höjdnivå ca 2 meter över havet. Skyddsvallen mot Rönneå håller på att höjas till 3,5 meter när denna rapport skrivs.
2. Ängelholm: vid Skäldervikens hamn. Ligger precis inpå Rönne å och ca 600 meter från strandkanten (Skälderviken). Ligger på höjdnivå mellan 0-1 meter över havet. Här är tanken att ta en minde del av grusplanen (c:a 4 meter över normalvattennivån) som idag används till båtförvaring vintertid och sedan bygga på pålar i vassbältet vid Rönneå.
3. Höganäs: vid hamnområdet 1-15 meter från hamnbassängen (Öresund). Höjdnivå ca 2,5 meter över havet.

De olika placeringarna har olika omständigheter som spelar in, dessa redogörs för under översiktlig analys.

Översiktlig analys

Då frågan rör lokaliseringsfördelar, kommer denna analys att redogöra för de generella juridiska regler som gäller däromkring med fokus på planförhållanden, bygglovsregler gällande 3-meters nivån och regler rörande strandskydd. Analysen utgår från de omständigheter som framkommit för respektive lokaliseringsalternativ.

Tyvärr har det för alternativet i Höganäs inte framkommit så mycket material, vilket kan förändra de slutsatser som nedan redovisas. En juridisk bedömning kan även komma att göras längre fram då vissa lokala omständigheter som ännu idag inte är kända framkommit. Nedan redogörs svaren för under respektive scenario.

Scenario 1. Ängelholm: vid stora grusparkeringen mellan Klitterhus och Rönne å

Platsen består idag av en grusplan som utgör en sommarparkering för alla badgäster. Tidigare fanns här ett havsbad som revs för något år sedan. Platsen är omgärdad av en vall som för tillfället håller på att höjas 3,5 m. Det finns även skogsområden runtomkring, flera bryggor och några vindskydd längst ån som sköts av Sportfiskarna samt ett grönområde emellan närliggande bostäder (ca 100 meter därifrån).

Enligt gällande detaljplan (DP 1044) och översiktsplan (2004) är området markerat som en allmän plats för rekreation och friluftsliv och omfattas av bestämmelsen natur-mark som innebär att gångvägar får anordnas samt P-plats. Bebyggelse får i princip inte förekomma här, men det kanske kan bli en diskussion menar kommunen, detta med hänsyn till syftet med denna bebyggelse. För övrigt finns här riksintresse för kust-zon, samt riksintresse för friluftsliv enligt 4 kap. 2§ MB och 3 kap. 6§ MB. Kommunen har tagit fram en ny översiktsplan som i höst är ute på samråd. Både gällande översiktsplan och detaljplan säger egentligen nej till användning av området till annat än allmän plats, så det kommer att krävas en ändring i gällande detaljplan om byggnation på denna mark önskas. I en sådan process måste den föreslagna ändringen ut på samråd och då är det viktigt att känna till berörda sakägare.

En skyddszon för strandskydd omfattar både land och vattendrag, inklusive undervattensmiljön. Den utgår från strandkanten och sträcker sig vanligtvis 100 meter i båda riktningarna. Strandskyddet i Ängelholms kommun är precis utökat på vissa områden (mellan 100- 300 meter) och från och med den nya lagändringen 1 juli 2009, bär kommunen huvudansvaret för att pröva frågor om strandskyddet. Undantaget är om det gäller naturreservat, biotopskyddsområden, natura 2000, landskapsbildsskyddsområden, djur- och växtskyddsområden, kulturresevat och naturminnen. Dessa prövas i stället av Länsstyrelsen. Enligt beslutet berörs strandområden som är utpekade specifikt som riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB, vilket berör den tilltänkta placeringen. Här ska för en eventuell prövning om ändring av detaljplan, turismens och friluftslivets intressen särskilt beaktas och ingrepp i miljön får bara förekomma om det inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden. Beslutet berör även strandområden som ingår i riksintresse för naturvärden och friluftslivet som pekats ut med stöd av 3 kap. 6 § MB. Här gäller samma som ovan, d.v.s. att om ett marint besökscenter byggs här så måste friluftslivet så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljö. Viktigt är även att betona att Rönne å har i arbetet med miljömålet "Levande sjöar och

vattendrag” pekats ut av Naturvårdsverket som ett nationellt särskilt värdefullt vatten. Vid byggnation i närheten av vattendraget bör man därför vara extra observanta på värdefulla fisk- och fiskevärden och i omgivningen förekommande flora och fauna (kan t.ex. finnas många rödlistade arter i området).

Som huvudregel i ett strandskyddsområde får inte nya byggnader uppföras, byggnader eller byggnaders användning ändras eller anordningar utföras om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där de annars skulle ha fått färdas fritt, grävningsarbeten utföras för byggnader, anordningar eller anläggningar, eller åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter (7 kap. 15 § MB). Dispens från strandskyddet kan beviljas om särskilda skäl föreligger. En sådan prövning ska alltid omfatta påverkan på både friluftslivet och djur och växtlivet, inte bara betydelsen idag utan även i framtiden. Som särskilda skäl får man beakta endast om det område som dispensen avser, redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften, genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen, behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området, behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, till exempel åtgärder för friluftslivet (7 kap. 18c § MB). Dispens från strandskyddet föranleder samråd vad gäller utfyllnad, schaktning eller tippning inom strandskyddsområdet (12 kap. 6 § MB). Då tänkta placering ligger under bygglovsgränsen för meter över havet (se nedan) så kommer detta att bli aktuellt vid höjning av marknivån.

Bygglov i kommunen är för ”övrig bebyggelse” + 3,5 meter över havet (4.0 meter över havet för byggnader med samhällsviktig funktion, men omfattar ej denna typ av byggnad). Då platsen idag är belägen ca 2 meter över havet så kommer för bygglov att krävas en höjning av marken. Detta kan generera bygglov för schaktning och eventuellt även för vattenverksamhet (grundvatten). För bygglov kommer även att vägas in vallens hållbarhet då området annars ligger i ett område som har lättare för att bli översvämmat.

Slutsats: Kommunen har benämnt denna plats som mest attraktiv i Ängelholm för ett marint besökscenter. Kommunen menar att centrats syfte kan realisera en detaljplansändring, beroende på vad som framkommer i intresseavvägningar mot allmänna intressen och enskilda sakägare. Det som möjligtvis kan infektera en sådan ändring är den debatt som länge pågått om Klippanvägens förlängning. Kanske kan den föranleda att diskussioner om trafiksituationen kan förvärras, men detta är enbart spekulationer. Steg 1, om man vill bygga här, är att ansöka om en

detaljplansförändring då både gällande detaljplan och översiktsplan strider mot tänkta bebyggelse. Bygglov behövs, samt dispens från strandskyddet i form av samråd då marken behövs höjas. Eventuellt kan tillstånd för vattenverksamhet realiseras beroende på om man kommer ner till grundvatten eller inte vid eventuell höjning av marken.

Scenario 2. Ängelholm: vid Skäldervikens hamn.

Ligger precis inpå Rönne å och ca 600 meter från strandkanten (Skälderviken). Ligger på höjdnivå mellan 0-1 meter över havet.

Platsen, som ligger precis söder om hamnen, utgör idag ett vassbälte med risk för stora översvämningar. Det är även möjligt att detta vassbälte har högre skyddsvärden då naturvärdena (flora och fauna) kan vara höga. Miljökontoret har även uttalat sig om att högre liggande partier mot järnvägen kan ha mer skyddsvärde. Som ovan så gäller samma översiktsplan (2004) för området och det är således också ett område markerat som en allmän plats för rekreation och friluftsliv och omfattas genom detaljplan (B586) även av bestämmelsen naturmark (som ovan), men också av en extra skyddsbestämmelse om att befintlig miljö ska bevaras i orört skick. För övrigt finns här samma riksintresse för kustzon, samt riksintresse för friluftsliv enligt 4 kap. 2§ MB och 3 kap. 6§ MB. Precis som ovan gäller även bestämmelserna om strandskydd här.

Slutsats: Detta läge föranleder också en detaljplansändring, samt bygglov och dispens från strandskydd. Behov av tillstånd för vattenverksamhet är mycket troligt då området har stora partier av översvämningar och dels ligger lägre beläget över havet, samt i princip är svårare att bebygga. Då området dessutom har en extra skyddsbestämmelse om att befintlig miljö ska bevaras i orört skick, kan en sådan detaljplansprocess bli mycket svår. Kommunen rekommenderar inte denna plats och det kan bli svårt att få gehör från Länsstyrelsen, samt från sakägare då det även tekniskt sett kan bli svårare att bebygga, samt att bevara området utan översvämningar.

Scenario 3. Höganäs: vid hamnområdet 1-15 meter från hamnbassängen (Öresund). Höjdnivå ca 2,5 meter över havet.

Dessvärre saknas information om platsen från beställaren vilket gör att denna utredning blir mindre omfattande. Som ovan gäller här samma regler för strandskydd, särskilt med tanke på närheten till hamnbassängen. Höjdnivån måste också för bygglov justeras och säkras. Kommunen är markägare och har uttryckt intresse för idén om att bygga ett marint besökscenter.

Slutsats: En mer djupgående analys eller jämförelse med Ängelholms lokaliseringar bör göras för Höganäs, då beställaren inkommit med mer underlag gällande planförhållanden (översiktsplan och detaljplan), riksintressen, miljövärden och eventuella översvämningskarteringar, flora eller fauna utredningar, samt eventuellt beslut om utökat strandskydd för Höganäs.

Rekommenderade frågeställningar som behöver besvaras/utredas ytterligare:

1. Behov av mer underlag om Höganäs enligt ovan.
2. Behov av naturvärdesinventeringar på den plats man väljer att gå vidare med eventuella byggplaner. Det är svårt att idag uttala sig om skyddsvärda intressen då det saknas underlag.
3. En ändring av gällande detaljplan, som blir aktuellt vid båda lokaliseringalternativen i Ängelholm, har nytta av att först utreda fler allmänna och enskilda intressen – den juridiska analysen och lokaliseringsfördelar kan bli mer synliga då.
4. Eventuellt ytterligare utreda de olika lokaliseringarnas behov för marknivåhöjningar, detta då samtliga placeringar ligger under höjdriktlinjerna för bygglov. Beroende på behovet av höjningar och svårigheter i schaktning och höjning, kan denna process generera mer tillståndsprövningar, bland annat för vattenverksamhet (om grundvatten eller vatten från översvämnningar blandas in).
5. Då förslag på byggnader på utvalda områden har fastställts bättre (finns idag bara ”Snäcken”), kan det vara bra att utreda materialval och dess naturpåverkan, även andra möjliga störningsmoment för omgivningen (såsom buller och vibrationer, utsikt, trafik, etc.). Även juridiska aspekter kopplade till materialval och detaljplan kan vara av intresse för utredningen.
6. När man valt lokalisering kan det vara bra att undersöka olika sakägares intressen så att man på ett tidigt stadium kan baka in dessa i sina egna planer på utformning av centrat, dels för bättre gehör i stundande samråd, men även för att få in fler goda idéer och göra en mindre undersökning av marknadsbehovet.

Tumlarbassäng och akvarium

Ytan på tumlarbassängen uppgår till ca 600 kvm och innehåller cirka 1500 kbm vatten. Kravet från Djurskyddsmyndigheten är 400 kvm bassäng + 100 kvm bakhägn. Den ska ha ett djup på ca 2 m och två djuphål på 4m, allt enligt Johan Ahlm (30 okt 18.24).

Bassängen ska gjutas med lämplig lining innanför de betongväggar som kan ses på ritningen. Till bassängen ska finnas teknisk utrustning avseende pumpsystem, filter, rengöring och kyla/värme mm för ett slutet system med saltvatten. I tumlarbassängen får inte temperaturen överstiga 18 grader, helst kring 15 – 16 grader. Vintertid något kallare. Källare finns på 600 kvm.

Akvariedelen. Ca 300 kvm, ska innehålla ett 15-tal olika akvarium från c:a 500 l till 30 000 l. Det är dels biotop- och temaakvarium. Totala volymen för dessa blir c:a 500 000 liter. Det ska också finnas 1 klappakvarium och c:a 5 karantänakvarium. Till akvarierna tillkommer belysning, pumpar, filter mm för akvariernas funktion.

Vatten till bassäng och akvarier

(Utdrag från: WSP - PM Slutrapport- Utredningar kring etablering av Marina Besökcenter)

Både tumlarbassäng och akvarier har slutna system. Följande scenarior fastslagits som legat till grund för en utredning där intag av havsvatten utgår analysen ifrån tre händelser:

1. Vattenupptaget (totalt 2,09 miljoner liter) sker från havet enbart en gång – sedan renar man med eget slutet reningssystem, d.v.s. inget vatten byts el-ler släpps ut igen.

2. Vattenupptag sker från havet i syfte att ske enbart en gång, men på grund av oväntade omständigheter kan det komma att bytas ut helt och gammalt vatten släppas ut igen till havet.
3. Havsvattenupptag sker ej utan man skapar sitt eget vatten, dock kör man ut och hämtar in havsvatten med båt eller tankbil (detta för att få in plankton etc.) max 4 ggr per år à 30 000 liter. Inga utsläpp sker här.

Analys

Scenario 1: Vattenupptag (totalt 2,09 miljoner liter) sker från havet enbart en gång – sedan renar man med eget slutet reningssystem, d.v.s. inget vatten byts eller släpps ut igen. Upptag av havsvatten är en aktivitet som betraktas som vattenverksamhet då den faller under miljöbalkens definition för bortledande av ytvatten (11 kap. 2§ MB). Detta gäller oavsett om havsvattnet efter användningen leds tillbaka igen eller inte. Huvudregeln är att alla vattenverksamheter kräver tillstånd (11 kap. 9 § MB), dock gäller för vissa vattenverksamheter istället för tillstånd, att verksamheten har anmälts innan den påbörjas, detta kallas för anmälningspliktig vattenverksamhet (11 kap. 9a § MB). Det finns en möjlighet till undantag från både tillstånds- och anmälningsplikt och det är om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena (11 kap. 12 § MB). Tillstånd krävs dock alltid för verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som är skyddat, t.ex. ett Natura 2000 område, om det inte gäller skötsel därav (11 kap. 9b § MB och 7 kap. 28a § MB).

Anmälningsplikt verkar föreligga under gällande omständigheter då det i förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet listas att bortledande av högst 1000 kubikmeter yt-vatten per dygn från ett annat vattenområde än vattendrag, dock högst 200 000 kubikmeter per år, eller utförande av anläggning för detta, är anmälningspliktigt. 2,09 miljoner liter faller inom detta spann med god råge (200 000 kubikmeter motsvara 200 miljoner liter). En verksamhet eller åtgärd får påbörjas tidigast åtta veckor efter det att anmälan har gjorts till Länsstyrelsen. Anmälan ska göras skriftligt med hjälp av en blankett (som finns på Länsstyrelsens hemsida).

Verksamhetsutövaren har juridiskt ansvar för eventuella skador som uppstår till följd av icke tillståndsgivna vattenverksamheter. Det är således alltid verksamhetsutövaren som har skyldigheten att visa att undantagsmöjligheten kan användas eller att verksamheten inte behöver mer tillstånd än anmälningsplikt. Det är därmed verksamhetsutövaren som ska göra bedömningen om tillstånd behöver sökas eller inte.

Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet prövas av mark- och miljödomstolen medan anmälningsplikten föreskrivits tillsynsmyndigheten, i detta fall Länsstyrelsen i Skåne län.

Förutom ovanstående förutsättningar gäller oavsett om vattenverksamheten är tillståndsprövad, anmäld eller har vidtagits utan tillståndsprövning eller anmälan, att den som vill utföra vattenverksamheten också har rådighet över vattnet. Detta innebär mer specifikt att där Marina Besökscenter väljer att ta upp vatten, oavsett om det är utanför Ängelholm eller Höganäs, så måste de också förfoga över vattnet inom det område där vattenupptaget sker. Detta innebär vanligtvis att man antingen äger det område som ansökan avser eller har en till tiden obegränsad servitutsrätt eller tomträtt. Även en tidsbegränsad rådighet, exempelvis genom avtal, kan vara tillräcklig i vissa fall om tillståndet också tidsbegränsas.

Det är upp till sökanden att skaffa sig rådighet och fler regler om detta finns i 2 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. På allmänt vatten lämnar Kammarkollegiet rådighetstillstånd. Sjöfartsverket har rådighet över allmänna farleder och allmänna hamnområden. Regeln om rådighet speglar sökandens principiella rätt att vidta olika åtgärder med eller i vattnet. Ett tillstånd, även kallad ”vattendom”, är inte att avkrävas för ett engångsupptag av 2,09 miljoner liter vatten, utan vid en översiktlig analys är det anmälningsplikt som gäller.

Tillståndsplikt kan fortfarande bli aktuellt om det under utredningen framkommer synpunkter eller bevis på att enskilda eller allmänna intressen kan skadas. Detsamma gäller att undantag från både anmälningsplikt och tillstånd kan föreligga om förhållandena är de omvända, d.v.s. det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Det är viktigt att utreda hur vattenupptaget påverkar omgivningen (allmänna hänsynsregler i 2 kap MB). Det är även viktigt att tänka på att undersöka om

vattenupptaget kan skada några skyddade naturområden (t.ex. naturreservat, djur- och växtskyddsområden, strandskyddsområden etc.), biotoper (t.ex. odlingsrösen, åkerholmar, småvatten etc.), utrotningshotade växt- och djurarter eller fiskeintressen, samt om den riskerar att skada några enskilda intressen (avloppsanläggningar, källare, enskilda brunnar, skog, åkermark, dräneringssystem etc.). Förhållandena och tillstånds-/anmälningsplikt kan således variera beroende på vart man väljer att ta havsvattnet ifrån, hur känsligt det området är och hur man väljer att ta upp vattnet, samt vilken rådighet man har över det ställe man hämtar vatten ifrån (vilket ännu är oklart i denna utredning och därav inte djupare utrett).

Scenario 2. Vattenupptag sker från havet i syfte att ske enbart en gång, men på grund av oväntade omständigheter kan det komma att bytas ut helt och gammalt vatten släppas ut igen till havet. Vad gäller själva vattenupptaget så gäller samma regler som ovan gällande tillstånd och anmälningsplikt. Då det ovan konstaterades att det nog är fråga om en anmälningspliktig verksamhet (kan dock ändras beroende på vad som kommer fram efter ytterligare utredningar i området gällande allmänna och enskilda intressen) så kan själva vattenupptaget förvandlas till tillståndspliktigt om man tar upp mer vatten på ett dygn än man får. Det rör sig då om mer än 1000 000 liter som man tar upp på ett dygn, om detta är behövligt p.g.a. en olycka eller något annat. Därför är det av vikt att ha kontroll över volym vattenupptag per dygn vid ett helt byte av havsvatten.

Vad gäller att släppa ut gammalt havsvatten till havet igen (eller till något annat vattendrag) så ses åtgärden då som miljöfarlig verksamhet, detta eftersom vattnet då definieras som avloppsvatten. Miljöfarlig verksamhet provas enligt 9 kap. miljöbalken och har helt andra förutsättningar som gäller vid en tillståndsprövning.

Scenario 3. Havsvattenupptag sker ej utan man skapar sitt eget vatten, dock kör man ut och hämtar in havsvatten med båt eller tankbil (detta för att få in plankton etc.) max 4 ggr per år à 30 000 liter. Inga utsläpp sker.

Volym om 30 000 liter ligger under kravet för anmälningsplikt och således bör därför inte denna aktivitet vara något problem även om det sker 4 ggr per år. Dock kan till-stånd komma i fråga om vattenupptaget sker i ett skyddat område eller om enskilda el-ler allmänna intressen kommer till skada.

Rekommenderade frågeställningar att besvaras och ytterligare utredas

1. Vart planerar man att ta upp havsvatten och vem har rådighet över vattnet där man planerar vidta dessa åtgärder? En utredning bör göras där tänkta upptagspunkter markeras och berörda ”ägare” synliggörs. En juridisk granskning bör därefter göras där man jämför rådigheten mellan Höganäs och Ängelholm.
2. Vilka är eventuella sakägare i området och finns det några enskilda intressen i området som kan skadas av planerad vattenverksamhet och varierar dessa beroende på placering i Ängelholm eller i Höganäs?
3. Finns det några allmänna intressen i området som kan skadas av planerad vattenverksamhet och varierar dessa beroende på placering i Ängelholm eller i Höganäs?
4. Kommer man att vilja ta in vatten (annat vatten än havsvatten) för andra aktiviteter än till akvarium och tumlarbassängen? I så fall kan andra regler realiseras gällande vattenverksamhet.
5. Vid eventuellt upptag av havsvatten, hur planerar man att ta upp det? Genom båt med tankar eller genom en ledning som läggs över botten till Marina Besökcenter, eller på annat vis? Här kan ytterligare utredningar behöva göras för att jämföra juridiska aspekter vid valda lokaliseringar i Ängelholm eller i Höganäs, samt kan ha betydelse för rådigheten över vattnet och dessutom för mer vattenverksamhet om man gräver i områden med t.ex. grundvatten.
6. Vad har man tänkt upprätta för säkerhets- och skyddsaspekter i samband med upprättande av akvarium och tumlarhäg? Detta kan vara bra att klargöra och utreda, även gällande juridiska aspekter då eventuella olyckor med vatten kan föranleda skadeståndsansvar.

Finansieringsmöjligheter

(Utdrag ur WSP - PM Slutrapport- Utredningar kring etablering av Marina Besökcenter)

EU-stöd

De flesta större EU-fonder (exempelvis LIFE, Horizon 2020, IEE, ESF EUs socialfonder) kan sökas oberoende av om man är ett privat företag, en offentlig organisation, en ideell organisation eller en stiftelse. Om man är ett företag behöver man dock oftast ansöka i samverkan med en offentlig organisation.

Det som kan skilja åt för de olika organisationsformerna är finansieringsgraden. Inom de större EU-fonderna är finansieringen ofta mellan 50-75 % för privata och offentliga aktörer, medan ideella organisationer och forskningsstiftelser kan få 100 % finansiering. När finansieringen inte är 100 % innebär det alltså att man själv som sökande måste kunna finansiera den resterande delen.

EUs strukturfonder (handläggs av Tillväxtverket) samt Interreg V riktar sig i huvudsak till organisationer (även branschorganisationer och hantverksorganisation-er), kommuner, myndigheter, universitet och högskolor samt föreningar. Enskilda vinstdrivande företag och organisationer kan vara med i projekten på egen bekostnad eller ibland i samverkan med andra, men är inte enskilt stödberättigade.

Det finns ett flertal EU-fonder och nationella fonder som riktar sig speciellt till företag (Nopef, COSME, SME-instrumentet i Horizon 2020, etc) och då rör det sig i de flesta fall om specifika stöd till små och medelstora företag som ska ta fram nya affärsmodeller för hållbara produkter eller tjänster, alternativt etablera sig på nya marknader.

Nationella och regionala stöd

Nationella bidrag (Havs och vattenmyndigheten, Länsstyrelserna, Energimyndigheten m.fl.) är ofta för kommuner, föreningar och ideella sammanslutningar eller offentliga och privata aktörer i samverkan. Men exempelvis Region Skånes miljövårdsfond kan sökas av organisationer, kommuner, högskola, universitet, enskild person eller företagare.

Att göra en EU ansökan och rapportera

Att genomföra en stor EU-ansökan (bidrag i storleksordningen 3-6 miljoner € för projekt som varar 3-4 år) med ett flertal olika internationella partners tar en del tid i anspråk. Tidsåtgången beror dock på vilken roll organisationen tar i projektet/ansökan. Om man är huvudpartner ("lead partner" eller "coordinator") får man räkna med ett större jobb både i själva framtagandet av ansökan och i projektets genomförande. Att vara den som koordinerar en stor EU-ansökan med 5-10 partners beräknas ta mellan 250-300 timmars arbetstid i anspråk. Generellt kan man uppskatta tiden till ca 2 månaders heltidsjobb för en person. Om organisationen däremot "bara" är partner i en ansökan och inte har huvudansvar för att samordna alla partners, ta fram övergripande budget osv, ska man räkna med en något mindre tidsåtgång, ca 200 timmar.

Det går inte att fastslå exakt hur lång tid de olika delarna i en ansökan tar, men tidsåtgången för själva ansökan kommer att bero på följande aspekter:

1. Hur långt projektidén har utvecklats: är projektidén inte färdig kommer mycket tid att få läggas på att utveckla och slipa den för att ansökan ska kunna färdigställas på ett bra sätt.
2. Hur etablerat konsortiet är: om alla parter är införstådda med vad de ska göra i projektet, vad det innebär att göra en ansökan och framförallt vad de själva ska vara med och finansiera, så underlättas processen avsevärt.

3. Hur aktiv organisationen kan vara i framtagande av ansökan: om den organisation som håller i ansökan håller sig à jour med vad som behövs från alla parter och vad man ska begära in och i vilket stadie, blir det en så smidig process som möjligt att genomföra ansökan.
4. Huruvida tidplaner för leveranser hålls av alla deltagande parter: om inte tidplaner hålls av samtliga ökar tidsåtgången markant.

Då ansökan blivit godkänd och stöd erhållits ska alla partners inte bara ta emot finansieringen utan också medfinansiera samt rapportera hur projektet fortskrider. Rapporteringskraven är olika för olika EU-fonder. Generellt kan man dock uppskatta att i ett fyraårigt projekt bör man räkna med mindre avstämningsrapportering en till två gånger per år, samt två eller tre större delrapporte-ringar inklusive den stora slutrapporten. Man ska också räkna med finansiella rapporter, 2-3 stycken per projekt. De finansiella rapporterna uppskattas ta ca två veckors arbetstid (ca 80 timmar) i anspråk, och de så kallade interrim-rapporterna ca 50 timmar.

Att tänka på när man gör ansökningar gällande EU-medel

1. Att göra ansökningar är en stor möjlighet, men självklart också en risk.
2. Projektbudget kan vara allt mellan ca 200 000 kr för mindre projekt som söks nationellt och ca 50 miljoner kr för större EU-projekt.
3. Räkna med en egen finansiering i projektet på ca 50 procent.
4. Kostnad för själva ansökan, från 30 000 kr för mindre nationella projekt upp till 300 000 kr för större EU-ansökningar.
5. Var ute i god tid. Det är viktigt för att kunna ta fram en så genomarbetad plan som möjligt för projektet, att kunna förankra det hos eventuella partners eller andra aktörer samt naturligtvis för att öka sannolikheten att projektet ska bli godkänt för finansiering.

När det är dags att ansöka

När det finns en mer detaljerad plan för marint besökscenters verksamhet samt hur man tänker sig att arbeta, kan man gå vidare med att göra en mer ingående analys som redovisar vilka fonder som är möjliga att söka, när de kan sökas samt vilka bidragsnivåer som kan bli aktuella.

Vad händer efter projekt Marina Besökcenter?

Det är projektledningens förslag att frågan om etablering och placering av ett permanent marint besökscenter ska lyftas hos respektive kommunledning samt hos näringslivsenheterna i Ängelholm och Höganäs kommuner. Intresse och engagemang från Ängelholms och Höganäs kommuner är avgörande för att kunna gå vidare i arbetet med etablering av ett Marina Besökcenter.

Ett nytt projekt i genomförandeform bör starta upp och en ny projektledning bildas. Investeringsvilja från kommun, näringsliv och forskning ska utgöra grogrund för engagemanget. En gemensam vision utifrån denna rapport samt kartläggning av EU-medel utgör primära uppgifter för den nya projektledningen. Samarbete mellan de olika aktörerna är en förutsättning, likaså en erfaren och kvalitativ projektledare. Projektledare för projektet Marina Besökcenter, Daniel Åberg samt marinbiolog Kristin Johansson och koordinator Lene Hansson kommer att stå till förfogande för den nya projektledningen.

Referenser

Sid 7: Tillväxtverket:

<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/faktaochstatistik/faktaomturism/ekonomiochsysselsattning.4.21099e4211fdb8c87b800017287.html> - 19 oktober kl. 22.40.

Sid 7: Förstudie South Baltic Outdoor

<http://www.tourisminskane.com/outdoor-turismens-forutsattningar-har-kartlagts> - 19 oktober kl. 22.42.

Sid 8: Tourism in Skåne

<http://www.tourisminskane.com/strategi-2020> - 19 oktober kl. 22.45

Sid 8: Näringslivet i Helsingborg 2014

<http://np.netpublicator.com/netpublication/n57787045> - 19 okt kl. 22.55

Sidan 8: Förstudien Exportmogen besöksdestination (Ulrika Forsgren Högman, Artcom, oktober 2012)

Sid 8 EU:s strategi för blå tillväxt har kust- och havsturismen

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/coastal_tourism/index_sv.htm 19 okt 23.00

Sidan 19, 25, 31

WSP - PM Slutrapport- Utredningar kring etablering av Marina besökscenter

Sid 15 En grön bok om en framtida havspolitik, Europa – sammanfattningen om EU-lagstiftningen

http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/maritime_affairs/l66029_sv.htm - 19 okt kl. 23.10

Sid 15 Havsmiljöfrågorna i Skåne (se Del 1 Miljöstrategiskt program för Region Skåne 2011-2016, sid 6).

http://www.skane.se/globalassets/styrandedokument/rf_59_miljostrat_program.pdf - 19 okt kl. 23.30

Daniel Åberg

Platschef/Miljöavdelningen/Naturvårdsenheten/Kullaberg

010-22 417 07, 070-20 86 363

E-post: Daniel.berg@lansstyrelsen.se

Kristin Johansson

Marinbiolog, kvalificerade konsulttjänster inom det marina miljöområdet.

Tel. 0431-132 00, 070 – 229 04 94

E-post: kristinj@marinbiolog.se

Lene Hansson

Koordinator

Tel. 0706 – 799 33 18

E-post: lene.hansson@gmail.com